

Series by Mary
West Publishing Co.

اسطوره‌های

ایرانی

نگارش از اسطوره‌های ایرانی
در سه جلد
میراث ایرانی
تیر ۱۳۷۷
تیر ۱۳۷۸
تیر ۱۳۷۹
تیر ۱۳۷۹

دفترچه معرفتی و ملکه ایرانی
برای کتابخانه ملی ایران
کد: ۷-۷۹۷-۷۹۸-۷۹۸A

وستا سرخوش کرتیس ترجمه‌ی عباس مخبر

پیشگفتار مترجم

مقدمه

حلیمان را فراموشیدیم و نیز این افسوس را فراموشیدیم، زندگی را فراموشیدیم
دیوانات مروج‌های ایرانی را فراموشیدیم، مکالمه را فراموشیدیم، آنچه را فراموشیدیم که باشد، پنهان
کتاب شاهان ایرانی را فراموشیدیم و تلقینه مکالمه را فراموشیدیم، زندگی را فراموشیدیم

موجوهات اسطوره‌ای ایرانی در ادب ایرانی و ادب اسلامی برای اولین بار در این کتاب معرفت شده‌اند
دانسته‌های زرینه‌گردانی کردند و از آنها برای انسانیت ارزشی و انسانیت اسلامی مفید است
استمرار یک پیوند ایجاد کردند و این پیوند از این دو انسانیت را بسیار می‌سازد

قصه‌های پریان و تعزیه

نشر مرکز

لذت‌بخش

سازمان

پیشگفتار مترجم

ابراهیم شعراور

بر سرمه ای از آن، حالم و ستار خوش گرفتیم، داداشت خلد محظی اعتراض

فرمود که هدف این کتاب ایله علماهی کامل و تفصیلی از کلیه اسطوره‌های ایرانی نبوده است و بخوبی این میان افسانه‌های پیشمان موجود زمین شخصی و دهنی ایله ای از افسانه‌های ایرانی است که در این دادن اینست و این اسطوره‌های ایرانی این کتاب می‌باشد که این افسانه‌ها را بگردد اکثر مترجم این افسانه‌ها با این تصورهای خالق انسانی که در این کتاب مذکور شده اند تصورهای غلطی می‌کنند و این اتفاق باعث شده است که آنها هر لغتش این را عارف نمایند

فهرست

۱	پیشگفتار مترجم
۳	مقدمه
۸	خدایان و آفرینش دنیای ایران باستان
۲۲	دیوان، موجودات افسانه‌ای و پهلوانان
۳۳	کتاب شاهان شاهنامه فردوسی
۵۳	موجودات اسطوره‌ای در شاهنامه
۶۵	داستانهای زردشت، کوروش و اسکندر
۷۵	استمرار یک سنت باستانی
۸۹	قصصهای پریان و تعزیه
۹۹	نتیجه
۱۰۳	نمایه

خدایان

اهوره مزدا و انگره مینیو

اهوره مزدا، سرور دانا، خدای غایی، خیر مطلق، خرد و معرفت، آفرینندهٔ خورشید، ستارگان، روشنایی و تاریکی، انسانها و حیوانات، و تمامی فعالیتهای فکری و جسمی است. او مخالف همه بدی‌ها و رنج‌ها است. در مقابل او، انگره‌مینیو (اهریمن) قرار دارد که روح شرّ است، و همواره سعی می‌کند دنیا و حقیقت را ویران کند و به انسان‌ها و حیوانات آسیب بزند. زندگی در این جهان بازتابی از مبارزه کیهانی اهوره‌مزدا و انگره‌مینیو است. به موجب تعالیم زردشت، اهوره‌مزدا، تجسم خیر مطلق است، و کلیه انسان‌ها باید میان خیر و شر دست به انتخاب بزنند. انگره‌مینیو، دیو کهن، در شمال که مأمن همه دیوان است در تاریکی زندگی می‌کند، و می‌تواند خود را به هیأت یک چلپاشه (مارمولک)، یک مار یا یک جوان درآورد. وی با این تمهد به جنگ همه نیکی‌ها می‌رود و سعی می‌کند همه آنها و حتی خود زردشت را اغوا کند، و آنها را به جهان تاریکی، فریب و دروغ خود بکشاند. انگره‌مینیو در مبارزه مستمر خود با نیکی، از جمله آفریده‌های اهوره‌مزدا، از یاری دیگر نیز بهره می‌گیرد. از میان مهمترین این دیوان می‌توان از آیشمه، دیو خشم و غضب، آژی‌دها که [ضحاک]، هیولا‌یی دارای سه سر، شش چشم و سه پوزه که بدنش پر از چلپاشه و عقرب است نام برد. بر اساس متون زردشتی، انگره‌مینیو در پایان جهان شکست خواهد خورد.

اردوی سورا ناهیتا

اردوی سورا ناهیتا ایزدانی همه آب‌های روی زمین و سرچشمه اقیانوس کیهانی است. او بر گردونه‌ای سوار است که چهار اسب آن را می‌کشند: باد، باران، ابر و تگرگ. وی سرچشمه‌زندگی، پاک‌کنندهٔ تختمه همه نرها و زهدان همه ماده‌ها، و تصفیه‌کنندهٔ شیر در پستان همه مادران است. به دلیل ارتباطی که با زندگی دارد، جنگجویان در نبرد، زنده ماندن و پیروزی را از او طلب می‌کنند. آبان یشت به او اختصاص داده شده و نزول او بر زمین را چنین توصیف می‌کند:

ای زرتشت! اردوی سور ناهید از آن (کره) ستارگان به سوی زمین آفریده اهورا

فروع آمد، و این چنین گفت اردوی سور ناهید. (یشت پنج، ۸۸)

هنگامی که زردشت از او می‌پرسد آئین پرستیدن او چگونه است، ایزدانی پاسخ می‌دهد:

خدایان و آفرینش دنیای

ایران باستان

در متون مذهبی زردشتی شامل اوستا، و منابع بعدی از قبیل بند Hess و دینکرد، درباره ایرانیان، خدایان آنها، و جهانی که آفریده‌اند، اطلاعات فراوانی می‌توان به دست آورد. بند Hess (آفرینش^۱) شامل ترجمه پهلوی (فارسی میانه) بخش‌هایی از اوستا – که دیگر وجود ندارد – و تفسیرهای آن (زند) است. دینکرد خلاصه‌ای از اوستا به زبان پهلوی است.

در اوستا، خدایان، قهرمانان، و موجودات افسانه‌ای غالباً در بخشی موسوم به یشت‌ها آمده‌اند. در یشت‌ها اسطوره‌هایی که منشأ ماقبل زردشتی دارند، و نوعی ایدئولوژی کفرکشی را منعکس می‌کنند، در قالب سرودهایی دربارهٔ خدایان گوناگون توصیف شده‌اند. به عنوان مثال یشت ۵ (یا آبان یشت) به ایزدانی، آردُوی سور آناهیتا، اختصاص داده شده است؛ یشت ۱۴ که بهرام یشت نیز نامیده می‌شود، به توصیف خدایی به نام ورثَرْ غَنَّه، و یشت ۱۰ یا مهر یشت به توصیف خدایی به نام میترا پرداخته است. یشت ۱۹ یا زامیاد یشت، توصیفی از جستجو برای فره ایزدی است. مجموعه دعاها که نیایش نامیده می‌شود، و شامل باورهای اولیهٔ زردشتی است نیز آموزنده است. از جمله این دعاها می‌توان آتش نیایش، یا دعا برای آتش را نام برد. وندیداد، به آفرینش آهوره مزدا، سرور دانا، و ویرانی به بار آمده به دست دشمن او، آنگره مینیو، که بعدها اهریمن نامیده شد، می‌پردازد.

۱. استاد مهرداد بهار این واژه را «آفرینش آغازین» ترجمه کرده‌اند. م